

Upevňování bojové družby s armádami Varšavské smlouvy

Pro současné vývojové procesy v zemích socialistické soustavy je charakteristickým rysem postupný přechod k vyšší fázi vzájemné spolupráce — od koordinace akcí k socialistické integraci, zvláště v ekonomické oblasti. Úměrně s tím roste i význam ideově politických souvislostí celého problému. Ideologické plénum ÚV KSČ v říjnu roku 1972 dospělo v této otázce k závěru, že „socialistickou integraci nemůžeme chápat jen jako záležitost národohospodářského plánování. Jde o složitý a mnohostranný proces, který zasahuje všechny oblasti společenského života. Je životně nezbytný pro každou jednotlivou zemi i pro celé socialistické společenství. Naše ideologická fronta musí věnovat prvořadou pozornost správnému objasnění a dalšímu rozpracování otázek ekonomického, ideologického a obranného aspektu socialistické integrace“. Význam takového závěru zdůrazňují i současné mezinárodní podmínky existence socialismu, ve kterých dochází k dalšímu zosťování ideologického třídního boje mezi socialismem a kapitalismem. Soudobí antikomunisté se snaží stavět do protikladu zákonitý proces sjednocování a sblížování socialistických států a národních zájmy socialistických zemí i v oblasti vojenské spolupráce, i když je naprosto zřejmé, že čím silnější je socialistické společenství, tím spolehlivější jsou záruky bezpečnosti každého socialistického státu, celé soustavy i mezinárodního míru.

Dosavadní zkušenosti komunistických a dělnických stran socialistických zemí jsou v tomto směru bohaté a představují základnu, o kterou je možné se opírat v procesu dalšího upevňování internacionální spolupráce armád Varšavské smlouvy. Zároveň je však třeba neustále přihlížet ke konkrétním mezinárodním podmínkám, především k vojenskopolitické situaci v Evropě i v ostatních oblastech světa, jakož i k aktuálním potřebám obrany socialistického společenství, aby oba tyto rozhodující faktory působily v souladu s požadavkem větší jednoty a semknutosti zemí Varšavské smlouvy a trvale zajišťovaly vysokou obranyschopnost jejich armád.

Dosavadní bilance internacionální vojenské spolupráce členských států Varšavské smlouvy je úspěšná. Organizace Varšavské smlouvy se osvědčila jako rozhodující nástroj odvrácení imperialistické agrese v Evropě a díky její existenci byly vytvořeny základní předpoklady pro mírovou budovatelskou práci lidu socialistických zemí.

Zásadní význam zde měla likvidace bezprostředního vojenského ohrožení evropských socialistických zemí ze strany agresivního Severoatlantického paktu, které mělo svůj hlavní zdroj v remilitarizaci Německé spolkové republiky a agresivních plánů mezinárodního imperialismu po celé poválečné období. Vytvořením vojenského poměru sil výhodného pro členské státy Varšavské smlouvy jak v oblasti

jaderných, tak i konvenčních prostředků vedení ozbrojeného zápasu, byla objektivně omezena snaha USA a zvláště Německé spolkové republiky o „jaderné vydráždění“ socialistických zemí. Jak konstatoval XXIV. sjezd KSSS, mohou si země Varšavské smlouvy ke svým politickým aktivitám nesporně připsat skutečnost, že nedošlo k realizaci plánů NATO, jejichž cílem bylo získat pro západoněmecké militaristy přístup k jaderným zbraním. Zemím Varšavské smlouvy se podařilo dosáhnout tohoto cíle také proto, že vytrvale podporovaly mírovou politiku Německé demokratické republiky a nepřipustily řešení německé otázky způsobem, který by byl v rozporu se zájmy evropské bezpečnosti.

Význam internacionální obrany socialismu byl ověřen také při obraně socialistických vymožeností v řadě dalších socialistických zemí východní Evropy. Pozornosti si zasluhuje energický postoj členských států Varšavské smlouvy v období kontrarevoluce v Maďarské lidové republice, kdy se mezinárodní imperialismus pokusil o realizaci tehdejší strategie „osvobozování“ evropských socialistických zemí. Internacionální pomoc Sovětského svazu maďarskému lidu a všestranná podpora ostatních socialistických zemí v boji proti kontrarevoluci poučily imperialistickou reakci a třídně nepřátelské síly uvnitř země o tom, že socialistický společenský řád v této zemi je nedotknutelný. Ani pokus o „tichou kontrarevoluci“ v socialistickém Československu v krizových letech 1968–1969 proto nutně nemohl pro antikomunistické a antisocialistické síly skončit jinak, než nezdarem. Internacionální obrana socialismu byla potvrzena jako základní záruka proti ohrožení základů socialismu třídně nepřátelskými silami.

Vojenská spolupráce socialistických zemí se v poválečné době ukázala být důležitým faktorem donucení imperialismu k omezení zbrojení, jak ukazuje uzavření řady mezinárodních odzbrojovacích dohod. Připomeňme zejména moskevskou dohodu z roku 1963 o částečném zastavení pokusů s nukleárními zbraněmi, která byla historicky první dohodou v oblasti jaderných zbraní a znamenala počátek úspěšné etapy dílčích odzbrojovacích opatření na mnohostranném základě, jejímž vyvrcholením byla smlouva o nešíření jaderných zbraní a smlouva o demilitarizaci dna moří a oceánů a jejich podzemí v letech 1970 až 1972. Rozhodující zásluhu na tomto příznivém vývoji má Sovětský svaz, který byl iniciátorem těchto odzbrojovacích dohod a který navíc dosáhl v průběhu dvoustranných jednání s USA dalších mimořádně významných dohod v oblasti jaderného

odzbrojení, především pokud jde o záruky proti rozpoutání jaderné války. Nebezpečí vzniku světové nukleární války se tím ve srovnání s minulostí zmenšilo. Výhodný poměr sil ve strategických vztazích mezi socialismem a kapitalismem umožnil socialistickým zemím vyvinout iniciativu i v oblasti konvenčních zbraní a výzbroje v Evropě, jak je patrné z toho, že probíhá jednání ve Vídni.

Dosažením současného vojenského poměru sil na evropském kontinentě se vytvořily objektivní předpoklady k realizaci programu upevnění míru v Evropě, jehož záměrem je mezinárodně právními prostředky zajistit nedotknutelnost existujících hranic evropských socialistických zemí a uznat principy mírového soužití zemí s rozdílným společenským zřízením za základ vztahů mezi evropskými státy. Když si připomeneme, že požadavek na vytvoření systému kolektivní bezpečnosti v Evropě byl formulován již při podpisu Varšavské smlouvy v roce 1955, je zřejmé, že svoláním celoevropské konference o bezpečnosti a spolupráci podařilo se členským státům Varšavské smlouvy v důsledku principiálně prosazované politiky mírového soužití dosáhnout důležitého úspěchu na této cestě.

Význam internacionální obrany socialismu se však neprojevil jen v Evropě. Aktivní a důsledná podpora a pomoc SSSR a ostatních zemí Varšavské smlouvy byla rozhodujícím faktorem úspěšného uhájení revolučních vymožeností pracujícího lidu Korejské lidové demokratické republiky, Kubánské republiky a Vietnamské demokratické republiky. Stejně významný vliv má postoj socialistických zemí k spravedlivému boji arabského lidu proti izraelské agresi a iniciativa, kterou vyvinul Sovětský svaz k vyřešení situace v jiho-východní Asii návrhem na vytvoření systému kolektivní bezpečnosti. Mohli bychom jmenovat mnoho dalších příkladů z poválečné historie mezinárodních vztahů, ale již to, co jsem uvedl, ukazuje, že dosáhnout těchto úspěchů by nebylo možné, kdyby síly imperialistické reakce a militarismu nenarážely na stále silnější odpor socialistických zemí a ostatních protimperialistických sil současného světa.

Zároveň se však ukázalo, že imperialistické síly byly v důsledku prosazení pozitivních tendencí v mezinárodním vývoji sice zatačeny, ale nikoliv zneškodněny. Komunistické a dělnické strany zemí Varšavské smlouvy proto vycházejí z toho, že existuje nebezpečí rozpoutání světové války imperialismem. Na úspěchy socialismu a zmírňování mezinárodního napětí odpovídá mezinárodní imperialismus

mus vždy novými pokusy o zvrát takového vývoje, snaží se přizpůsobit měnící se situaci ve světě a hledá stále nové možnosti k oslabení světové socialistické soustavy a mezinárodního revolučního hnutí. Potvrzují se tím známá slova V. I. Lenina o postoji imperialistické buržoazie ke světovému revolučnímu hnutí: „Na naši revoluci se lépe než na kterékoli jiné potvrdil zákon, že síla revoluce, síla náporu, energie, odhodlanost a triumf jejího vítězství stupňují zároveň sílu odporu u buržoazie. Čím více vítězíme, tím více se kapitalističtí vykořisťovatelé učí, jak se sjednotit, a přecházejí tím k rozhodnějším útokům.“¹⁾

Z toho vyplývá i pro současnou situaci jednoznačný závěr: udržení pozitivních tendencí ve vývoji mezinárodních vztahů a upevnění stability mezinárodního míru je přímo závislé na schopnosti socialistických zemí čelit imperialistické agresi ve všech jejích formách. K tomu však pouze koordinace společných akcí socialistických států nestačí. Objektivně nutný je přechod k vyššímu stupni internacionálního sjednocení celé socialistické soustavy, což se bezprostředně dotýká i vojenské spolupráce. Konkrétně jde o to, aby se zvyšovala obranyschopnost socialismu v kvalitativním smyslu, na základě dalšího prohloubení internacionální spolupráce zemí Varšavské smlouvy a při plném využití možností, které přináší současná věda a technika.

Základním předpokladem dosažení takového cíle je rozvoj všestranné spolupráce zemí Varšavské smlouvy na zásadách socialistického internacionálního.

V politické oblasti jde především o důsledné uplatňování obecných zákonitostí výstavby socialistické společnosti s ohledem na specifické podmínky života každého socialistického státu, jak zdůraznil ve vystoupení s. Brežněv na XXIV. sjezdu KSSS: „... Kdybychom nevyházeli ze všeobecných zákonitostí, kdybychom nepřihlíželi ke konkrétní historické specifičnosti každé země, nebylo by možné budovat socialismus. Bez respektování obou těchto faktorů není ani možné správně rozvíjet vztahy mezi socialistickými státy.“ To v současné době představuje hlavní obsah procesu dalšího prohlubování politických vztahů mezi komunistickými stranami a vládami zemí Varšavské smlouvy. Význam politické jednoty a semknutosti zemí socialistického společenství zdůrazňují v současné době mezinárodní i vnitřní podmínky výstavby a obrany socialismu. Její nezbytnost je vyvolána mírovými potřeba-

mi a také tím, že výstavba socialismu staví před komunistické a dělnické strany a všechny pracující stále nové a složitější úkoly, jejichž řešení je bez bratrské pomoci ostatních socialistických zemí nemyslitelné.

Základní materiální podmínkou přechodu k vyššímu stupni internacionálního sjednocení bratrských zemí je realizace programu dalšího prohlubování a zdokonalování spolupráce a rozvoje socialistické ekonomické integrace, který byl přijat na XXV. zasedání RVHP v roce 1971. Členské státy RVHP vycházejí z toho, že splnění tohoto programu je životně důležitým předpokladem k dosažení trvalého růstu ekonomické síly světové socialistické soustavy a upevnění národního hospodářství každého socialistického státu. V tomto smyslu napomáhá rozvoj ekonomické a vědeckotechnické spolupráce zemí RVHP také k prohloubení jednoty celé soustavy a dosažení převahy nad kapitalismem v rozhodující síle lidské činnosti. Za daného stavu ekonomické vyspělosti socialistických zemí je hlavní úsilí orientováno na překonání historicky vzniklých rozdílů a postupné sblížení a vyrovnávání jejich ekonomického rozvoje. Tak se vytvářejí výrobní síly, které přesahují národní rámec a mají internacionální charakter. Tyto procesy nepochybně napomáhají k upevnění obranyschopnosti socialistismu.

V poslední době vystupuje do popředí stále naléhavější potřeba ideologické spolupráce zemí Varšavské smlouvy. Komunistické a dělnické strany stojí v této oblasti před úkolem zintenzivnit ideologickou práci s cílem formovat nového, socialistického člověka v duchu marxismu-leninismu a v nekompromisní boji s přežitky minulosti. Velká pozornost musí být v této souvislosti věnována komunistické výchově mladé generace, jak ukázalo červené plénum ÚV KSČ v roce 1973. Stále významnějším úkolem se stává boj se soudobým antikomunismem, revizionismem a proti všem ostatním formám soudobé buržoazní a maloměstácké ideologie. V souladu se závěry ideologického pléna ÚV KSČ z října 1972 vystupuje do popředí naší ideologické práce problematika socialistického životního stylu, sociálních důsledků vědeckotechnické revoluce, výchova k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionálnímu, otázky dalšího rozvoje socialistické demokracie, problematika společenské angažovanosti kultury a umění, třídní výklad a pochození současného vývoje mezinárodních vztahů a další otázky. V boji proti různým formám nepřátelské ideologie se sou-

¹⁾ V. I. Lenin, Spisy, sv. 30, Praha 1955, str. 456

střeďuje pozornost komunistických a dělnických stran na všestrannou kritiku antikomunismu, pravicového a „levicového“ revizionismu a oportunismu. Z nich se zvláště důraz klade na boj proti sociálně demokratickému reformismu, maoismu a sionismu uvnitř mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Uvážíme-li, že existuje obrovský propagandistický aparát pro šíření různých forem soudobé buržoazní a maloburžoazní ideologie, který je určen především k ideologické diverzi proti socialistickým zemím, jakož i známé plány imperialistických strategií na dlouhodobou „vnitřní erozi“ socialismu, má současně úsilí o ideologickou integraci zemí Varšavské smlouvy mimořádný význam pro vítězství marxismu-leninismu v ideologickém boji obou rozdílných společenských soustav.

Rozvoj politické, ekonomické a ideologické spolupráce zemí socialistického společenství na zásadách socialistického internacionalismu je základem pro další upevnění vojenské spolupráce zemí Varšavské smlouvy. Společná obrana socialistických vymožeností ve svazku států Varšavské smlouvy je za současně mezinárodní situace stále rozhodující zárukou zajištění mírových podmínek výstavby socialismu v každé zemi a nástrojem sjednocování obranného úsilí celé soustavy. Vzhledem k charakteru současné vojensko-politické situace ve světě a tendencím jejího dalšího vývoje je i v tomto případě základním úkolem dosažení vyššího stupně internacionálního sjednocení zemí Varšavské smlouvy a jejich armád. XIV. sjezd KSČ vytyčil v tomto směru úkol maximálně přispívat k soustavnému upevňování Varšavské smlouvy.

Ve výstavbě socialistických armád to předpokládá přednostně vycházet z požadavků společné obrany socialismu, s ohledem na možnosti a úkoly každé bratrské armády v systému společné obrany. Mimo důsledného uplatňování leninských principů ve výstavbě a řízení ozbrojených sil socialistického typu, které jsou východiskem vojenské politiky komunistických stran, nabývá na významu využívání všech možností vědeckotechnického rozvoje. V duchu závěrů XIV. sjezdu KSČ a plén ÚV KSČ jde tedy o to, aby se ve výstavbě ČSLA a formování jejího velitelského sboru důsledně uplatňovala třídní politická hlediska, využívalo se poznatků marxisticko-leninské vojenské vědy a zkušeností bratrských socialistických zemí. To je cesta, po které je nutné jít při dalším zvyšování bojové síly ČSLA, a která odpovídá potřebám dalšího sjednocování obranného úsilí zemí Varšavské smlouvy. Rozhod-

ující význam má uplatňování sovětských zkušeností ve výcviku a výchově vojsk ve všech armádách Varšavské smlouvy, vzhledem k jejich internacionálnímu charakteru. Nesporně v tom je jedna ze základních rezerv pro zvýšení obranyschopnosti socialismu.

Možnosti dalšího prohlubování vojenské spolupráce zemí Varšavské smlouvy poskytují společné součinnosti akce, jakož i další zdokonalování vojenské organizace Varšavské smlouvy. Mimořádný vojenský a politický význam mají společná cvičení a manévry, které prověřují praktickou připravenost každé armády i celé koalice k vedení vítězného boje s imperialistickým nepřítelem v podmínkách soudobé války. Důležité místo v prohlubování internacionálních svazků armád Varšavské smlouvy mají vojenské orgány, jejichž činnost se v posledních letech dále zdokonalila. Na základě usnesení budapeštské porady Politického poradního výboru z roku 1969 byl vytvořen Výbor ministrů obrany, který se zabývá vypracováním koordinovaných doporučení a návrhů v otázkách upevňování obranyschopnosti spojeneckých zemí a zvyšováním bojové připravenosti jejich armád. Zvýšila se dále úloha Spojeného velení při řízení a koordinaci činnosti spojených ozbrojených sil. Vzrostl význam činnosti Vojenské rady a rozšířily se funkce štábu a dalších orgánů řízení, v nichž pracují představitelé všech bratrských armád. Hlavní velitel spojených ozbrojených sil, maršál SSSR I. I. Jakubovskij, v této souvislosti napsal: „Je třeba zdůraznit, že práce vojenských orgánů řízení organizace Varšavské smlouvy probíhá v ovzduší plného vzájemného porozumění a bratrského přátelství, což je jeden z názorných příkladů socialistického internacionalismu v oblasti vojenské spolupráce.“²⁾

Varšavská smlouva umožňuje rozvíjení vojenské spolupráce také v ostatních oblastech: vojenskoteoretické, vojenskotechnické a v přípravě kvalifikovaných vojenských kádrů. Zde je na místě znovu zdůraznit rozhodující roli, kterou při zabezpečování těchto předpokladů vzájemné spolupráce bratrských zemí má Sovětský svaz a jeho armáda. V posledních letech se prosazují i nové možnosti pro upevňování našeho svazku také na poli sportovním, kulturním a v dalších oblastech. To všechno svědčí o stále nových možnostech upevňování vojenské spolupráce našich armád.

Vzhledem k tomu, že neustále roste mezinárodní vliv Sovětského svazu a ostat-

²⁾ Dojové přátelství, Naše vojsko 1971, s. 54

ních zemí Varšavské smlouvy, v důsledku toho i perspektivy mírového řešení mezinárodních problémů, roste i význam koordinace zahraniční politiky v boji za vytvoření trvalých základů míru a bezpečnosti v Evropě. Organizace Varšavské smlouvy je hlavním střediskem koordinace zahraničně politických akcí členských států, jak konstatoval XXIV. sjezd KSSS. Společný postup států Varšavské smlouvy se ukázal jako nezbytný v minulosti a je nutnou podmínkou dalšího upevnění míru v Evropě i dnes. O tom se můžeme přesvědčit, když si připomeneme současně probíhající jednání celoevropské konference o bezpečnosti a spolupráci v Ženevě a také průběh jednání o snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, které se koná ve Vídni. Jestliže se představitelé západních států snaží postavit socialistické státy před víceméně společná stanoviska ve všech hlavních bodech jednání a tímto způsobem vyvíjet diplomatický nátlak, nelze takové taktice čelit jinak, než společným postupem zemí Varšavské smlouvy. Nejde však jen o tyto okolnosti. Zahraniční politika socialistických zemí, která je ve vztahu ke kapitalistickým zemím postavena na leninské zásadě mírového soužití zemí s rozdílným společenským zřízením, je politikou třídního boje s imperialismem a v tomto směru vyjadřuje jednotu jejich národních a internacionálních zájmů. Právě v tomto bodě se imperialistické státy snaží rozbít jednotu socialistických zemí, když žádají „ideologické ústupky“ z naší strany a označují je za „předpoklad“ mírového soužití. To je však v zásadním

rozporu s podstatou politiky mírového soužití a pro socialistické státy naprosto nepřijatelný výklad vztahů mezi státy dvou rozdílných společenských soustav. Vždyť mezinárodní praxe nezvratně prokázala, že to byla a je právě důsledně třídní a internacionální zahraniční politika socialistických zemí, která nutí imperialistické státy k jednání o principech mírového soužití. Dokud nebude porážka imperialismu úplná a definitivní, ani tomu jinak být nemůže. S leninskou politikou mírového soužití, kterou prosazují socialistické státy, je proto plně slučitelný boj proti imperialistické agresi a proti imperialistickému vměšování do vnitřních záležitostí socialistických zemí, jakož i nesmiřitelný ideologický boj, protože jen v tomto případě je reálně možné uhájit a dále upevňovat světový mír. Aktivní mírová politika socialismu a vysoká obranyschopnost zemí Varšavské smlouvy jsou základními nástroji obrany socialismu a mezinárodního míru. To vyplývá ze zákonitostí vývoje třídně rozděleného světa.

Varšavská smlouva je z tohoto hlediska jedním z nejdůležitějších nástrojů prohlubování internacionální jednoty zemí socialistického společenství na základě mnohostranné politické a vojenské spolupráce. Stále rostoucí jednotu a semknutost zemí Varšavské smlouvy je zárukou bezpečnosti socialistické soustavy a předpokladem dalšího upevnění evropského i světového míru. To jsou historicky ověřená fakta, jejichž platnost potvrzuje současný vývoj vztahů mezi socialistickými a kapitalistickými státy.